

ks. Edward
Staniek

DEKALOG

*Orędzie św. Jana Pawła II
do Polaków*

OCALIĆ SUMIENIE

*W 30. rocznicę wygłoszenia
fundamentalnych kazań o Dekalogu*

IMPRIMATUR

Kuria Metropolitalna w Krakowie
nr 3150/2021, 10 sierpnia 2021 r.
bp Damian Muskus, wikariusz generalny
ks. Krzysztof Korba, notariusz
ks. dr hab. Marek Gilski, cenzor

KOREKTA

Marek Chadziński
Anna Kendziak

SKŁAD

Łukasz Sobczyk

PROJEKT OKŁADKI

Łukasz Kosek

OBRAZY

Wikimedia Commons

ISBN 978-83-67043-50-2

© 2021 Dom Wydawniczy „Rafael”
ul. Rękawka 51, 30-535 Kraków
tel. 12 411 14 52
e-mail: rafael@rafael.pl
www.rafael.pl

JESTEŚMY MU TO WINNI...

Trzydzieści lat temu, w czerwcu 1991 roku, u progu odzyskanej wolności, do Polski, swojej Ojczyzny, przybył Jan Paweł II, by w tym szczególnym momencie dziejów przypomnieć rodakom prawdy Dekalogu. Był niczym Mojżesz niosący swojemu ludowi kamienne tablice z wyrytymi przykazaniami. I podobnie jak Mojżesz zastał nas czczących złotego cielca...

Czwarta pielgrzymka Ojca Świętego do kraju – jak żadna inna później – przebiegała w medialno-politycznej chłodnej, a momentami wrogiej atmosferze. Polacy, zachłystnięci wolnością, pogonią za zaspokajaniem materialnych potrzeb niespecjalnie chcieli słuchać duchowego przywódcy. Nie pojmowali, jak fundamentalne znaczenie właśnie w tym czasie mają wygłaszane przez polskiego papieża katechezy o Dekalogu. A Jan Paweł II przykazanie po przykazaniu przypominał nam „dziesięć najważniejszych słów, od których zależy przyszłość człowieka, społeczeństw, narodu, Europy i świata”. Czy był lepszy kamień węgielny dla budowania wolnego społeczeństwa, wolnej Polski niż

Dekalog, fundament, który zaproponował nam nasz wielki rodak?

Wygłoszone wtedy przez papieża nauki pozostały nieodrobioną do dziś katechezą. Trzydziesta rocznica tamtych wydarzeń jest więc dobrym pretekstem, aby jeszcze raz spróbować do nich wrócić, a nade wszystko, aby spróbować je przyjąć.

Do rozważań nad katechezami dla Polaków o Dekalogu wraca też ks. prof. Edward Staniek. Autorowi bardzo zależało, by zanim czytelnicy pochylą się nad jego tekstem, zaznajomili się z wygłoszonymi wówczas wyjątkowymi homiliami papieża. Z radością przychylamy się więc do tej sugestii i w pierwszej części książki przypominamy pełne teksty katechez Jana Pawła II o Dekalogu wygłoszone podczas pielgrzymki do Polski w 1991 roku. Mamy nadzieję, że ciągle, a właściwie że nigdy nie jest za późno, by stały się fundamentem życia osobistego każdego z nas i kamieniem węgielnym budowania relacji społecznych.

Wydawca

לאהרצח
לא תנאה
לאהנוב
לא תענה רעה
ישך

זמן בחר רעה ל
עבדו אמרו ל
אשר ליעד

Rembrandt 1659

Jan Paweł II

NIE BĘDZIESZ MIAŁ BOGÓW CUDZYCH PRZED MNA!

Homilia w czasie Mszy Świętej,
Koszalin, 1 czerwca 1991

1. „Jam jest Pan Bóg twój, który cię wywiódł z ziemi egipskiej (...). Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną!” (por. Wj 20,2-3).

Wybrał Bóg miejsce na pustyni: górę Synaj – i wybrał lud, któremu objawił siebie jako wybawcę z niewoli egipskiej – i wybrał człowieka, któremu powierzył swe przykazania: Mojżesza.

Dziesięć prostych słów. Dekalog. Pierwsze wśród nich brzmi właśnie tak: „Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną”.

2. Drodzy synowie i córki tej ziemi nad Bałtykiem. Nie-raz współ z waszym biskupem patrzycie w stronę Góry

Chełmskiej, która jest niewielkim nadmorskim wzniesieniem, ale uwydatnia się na tle rozległej pomorskiej równiny.

Czy słowa Boga wypowiedziane na Synaju nie odezwały się dalekim echem również tu, na tej górze? Kiedyś dalecy przodkowie, którzy tutaj żyli nad Bałtykiem, nie znali Boga żywego i prawdziwego. Szukali Go niejako „po omacku” (por. Dz 17,27) w pierwotnych kultach i ofiarach. A kiedy przyszedł czas, że Słowo Boże znalazło tutaj miejsce w Kołobrzegu za czasów Bolesława Chrobrego, po niewielu latach pierwszy biskup Reinbern został wygnany – i stare wróciło na kilka jeszcze pokoleń.

Dopiero misjonarz – biskup Otto z Bambergu – utrwalił chrześcijaństwo nad Bałtykiem i na całym zachodnim Pomorzu.

Wiele stuleci dzieli nas od tamtych czasów. Przecież wy sami jesteście tutaj od kilkudziesięciu dopiero lat – a wasz biskup Ignacy jest od roku 1972 zaledwie drugim z kolei po Reinbernie biskupem w Kołobrzegu.

3. „Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną”. To pierwsze słowo Dekalogu, pierwsze przykazanie, od którego zależą wszystkie dalsze przykazania. Całe prawo Boże – wypisane niegdyś na kamiennych tablicach, a równocześnie wypisane odwiecznie w sercach ludzkich. Tak, że i ci, co nie znają Dekalogu, znają jego istotną treść. Bóg głosi prawo moralne nie tylko słowami Przymierza – Starego Przymierza z góry Synaj i Chrystusowej Ewangelii – głosi je samą wewnętrzną prawdą tego rozumnego stworzenia, jakim jest człowiek.

To Boże prawo moralne jest dane człowiekowi i dane równocześnie dla człowieka: dla jego dobra. Czyż nie tak jest? Czyż nie dla człowieka jest każde z tych przykazań z góry Synaj: „Nie zabijaj – nie cudzołóż – nie mów

falszywego świadectwa – czcij ojca i matkę” (por. Wj 20,13-14.16.12). Chrystus ogarnia to wszystko jednym przykazaniem miłości, które jest dwoiste: „Będiesz miłował Pana Boga swego ponad wszystko – będziesz miłował człowieka, bliźniego twego jak siebie samego” (por. Mt 22,37).

W ten sposób Dekalog – dziedzictwo Starego Przymierza Boga z Izraelem – został potwierdzony w Ewangelii jako moralny fundament Przymierza Nowego we Krwi Chrystusa.

Ten moralny fundament jest od Boga, zakorzenia się w Jego stwórczej, ojcowskiej mądrości i Opatrzności. Równocześnie ten moralny fundament Przymierza z Bogiem jest dla człowieka, dla jego dobra prawdziwego. Jeśli człowiek burzy ten fundament, szkodzi sobie: burzy ład życia i współżycia ludzkiego w każdym wymiarze. Zaczynając od wspólnoty najmniejszej, jaką jest rodzina, i idąc poprzez naród aż do tej ogólnoludzkiej społeczności, na którą składają się miliardy ludzkich istnień.

Jak bardzo prawo moralne – przykazania Boże – jest dla człowieka, na to wskazuje w sposób szczególnie wymowny sam Jezus Chrystus (w dzisiejszej perykopie ewangelicznej), kiedy mówi do zdumionych, a nawet zgorszonych stróżów litery Prawa: „To szabat został ustanowiony dla człowieka, a nie człowiek dla szabatu” (Mk 2,27).

4. Tak. „Syn Człowieczy jest panem szabatu” (Mk 2,28). On też jest Panem i gwarantem tego Przymierza Boga z człowiekiem, które jest Stare, Nowe i Wieczne.

Syn Człowieczy. Jezus Chrystus. W Nim dopełniło się nowe stworzenie. „Bóg, który rozkazał ciemnościom, by zajaśniały światłem” (tak mówi Księga Rodzaju o dziele stworzenia, por. 1,3), „zabłyśnął w naszych sercach (...) na obliczu Chrystusa” (2 Kor 4,6). Bóg jedyny, prawdziwy

i nieobjęty dał nam poznać siebie, swoją niezglębną tajemnicę, w Jezusie Chrystusie. On – Chrystus – jest widzialnym obrazem niewidzialnego Boga. Jest Synem współistotnym, który stał się człowiekiem – Synem Człowieczym – rodząc się z Dziewicy Maryi za sprawą Ducha Świętego. On – „Bóg z Boga, Światłość ze Światłości” (*Credo*), „zabłysnął w naszych sercach, by olśnić nas jasnością poznania chwały Bożej” (2 Kor 4,6).

Niegdyś tu, nad Bałtykiem, ta sama jasność zabłysła w sercach ludzi u początku naszego tysiąclecia. Dziś błyszczą w waszych sercach.

My wszyscy, ochrzczeni w imię Trójcy Przenajświętszej w mocy Chrystusowego Odkupienia przez Krzyż, „jesteśmy wydawani na śmierć”, tak jak Chrystus przyjął śmierć na krzyżu, „aby życie Jego stało się widoczne w naszym śmiertelnym ciele” (2 Kor 4,11). Tak. Życie Chrystusa. Jego zmartwychwstanie. Poczynając od sakramentu chrztu, uczestniczymy w odkupieńczej śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa.

Nosimy więc w sobie skarb, niewypowiedziany skarb życia Bożego. Jest to „przeogromna moc, która jest z Boga, nie z nas” (por. 2 Kor 4,7). Taką mocą jest łaska chrztu, która czyni nas w Chrystusie synami Bożego przybrania.

Jako synowie Bożego przybrania podążamy na naszą Górę Chełmską nad Bałtykiem, tam, gdzie niegdyś dalecy nasi przodkowie na tej ziemi „szukali Boga po omacku”, przychodzimy ze światłem wiary. Przychodzimy, „nosząc w naszym ciele konanie Chrystusa, aby Jego życie objawiło się w naszym ciele” (por. 2 Kor 4,10).

5. Jednakże, drodzy bracia i siostry, „ten skarb przechowujemy w naczyniach glinianych” (por. 2 Kor 4,7). Czasy, w których żyjemy, ludzkość współczesna, europejska

cywilizacja i postęp, mają już za sobą owo szukanie Boga po omacku, które jednak było szukaniem i do Niego jakoś prowadziło. Wszyscy odziedziczyli skarb. W Chrystusie otrzymali więcej jeszcze niż Dekalog. Któż jednak bardziej niż Chrystus – ukrzyżowany i zmartwychwstały – potwierdza moc tamtego pierwszego słowa Dekalogu: „Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną”?

Tylko też w mocy tego pierwszego przykazania można myśleć o prawdziwym humanizmie. Tylko wówczas „szabat może być dla człowieka” i cała humanistyczna moralność sprawdza się i urzeczywistnia.

„Stworzenie (...) bez Stworzyciela zanika” – głosi Sobór (*Gaudium et spes*, 36). Bez Boga pozostają ruiny ludzkiej moralności. Każde prawdziwe dobro dla człowieka – a to jest sam rdzeń moralności – jest tylko wówczas możliwe, kiedy czuwa nad nim Ten Jeden, który „sam jest dobry” jak kiedyś powiedział Chrystus do młodzieńca (por. Mk 10,18).

6. Stąd, znad Bałtyku, proszę was, wszyscy moi rodacy, synowie i córki wspólnej Ojczyzny, abyście nie pozwolili rozbić tego naczynia, które zawiera Bożą prawdę i Boże prawo. Proszę, abyście nie pozwolili go zniszczyć. Abyście sklejali je z powrotem, jeśli popękało.

Abyście nigdy nie zapominali:

„Jam jest Pan, Bóg twój, którym cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli.

- Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną!
- Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno.
- Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.
- Czcij ojca twego i twoją matkę.
- Nie zabijaj.
- Nie cudzołóż.

- Nie kradnij.
- Nie mów fałszywego świadectwa.
- Nie pożądaj żony bliźniego twego.
- Nie pożądaj żadnej rzeczy, która jego jest”.

Oto Dekalog: dziesięć słów. Od tych dziesięciu prostych słów zależy przyszłość człowieka i społeczeństw. Przyszłość narodu, państwa, Europy, świata.

„Słowa Twoje, Panie, są prawdą. Panie, uświęć nas w prawdzie” (por. J 17,17).

Na zakończenie Mszy Świętej Jan Paweł II powiedział między innymi:

„Kłaniam się Tobie, Przedwieczny Boże”.

Pragnę wyrazić moją radość, dziękczynienie za tę wspólnotę modlitwy w języku ojczystym, za to, że mogliśmy wspólnie kłaniać się Bogu przedwiecznemu, żywemu i prawdziwemu. Składając Najświętszą Ofiarę Jego Syna, Pana naszego Jezusa Chrystusa, która raz złożona na ołtarzu krzyża, trwa wiecznie, a równocześnie stale się odnawia na ołtarzach kościołów.

Wyrażam wdzięczność za przygotowanie do tego eucharystycznego spotkania diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej nad Bałtykiem. Dziękujemy za ten wiatr od morza, który nas tutaj dosięgnął zaraz po przybyciu na lotnisko i pokazał, jaki bywa.

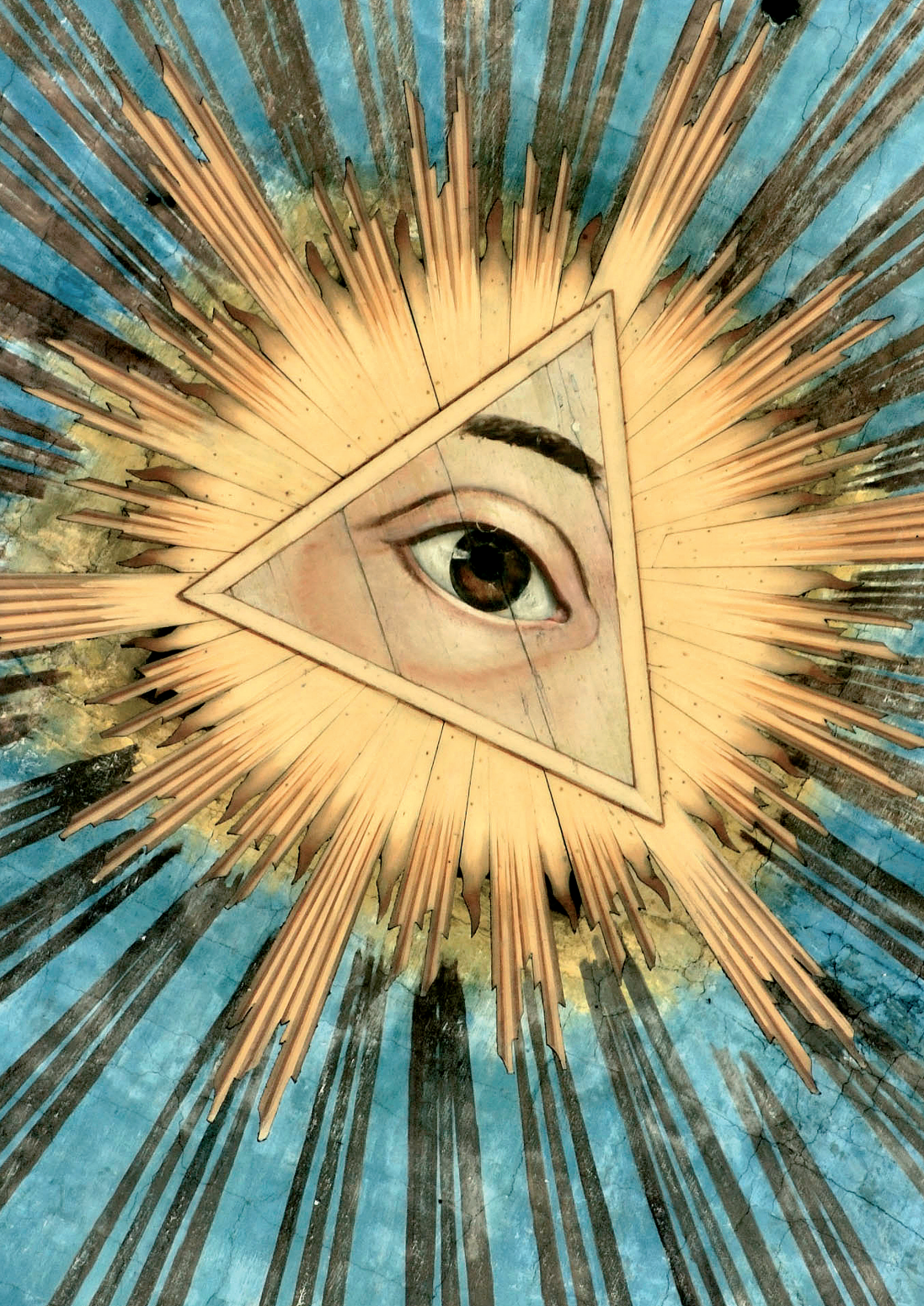
(...).

Pragnę jeszcze podziękować pogodzie, pogodzie nadbałtyckiej. Już mówiłem o wietrze. Jeszcze trzeba dodać stare polskie porzekadło: „Słońce świeci, a deszcz pada”. Bo tak mniej więcej się to zaczęło układać, więc poszliśmy razem z księdzem biskupem Ignacym na Górę Chełmską i tam bardzo podziękowałem temu deszczowi, że padał, ale

poprosiłem o pewne odroczenie. I trzeba przyznać, że okazał się bardzo słowny. Tak dalece, że w tej chwili możemy już powiedzieć: deszcz padał, ale teraz słońce świeci. Jest to dobra uwertura do mojego pielgrzymowania po Polsce. Dobra uwertura, tym bardziej, że wśród napisów, jakie widzę, na szczęście nie ma ich za dużo, jest także jeden zapraszający do Moskwy. Pojawił się tutaj arcybiskup Tadeusz Kondrusiewicz, który wiecie, gdzie teraz stale rezyduje, administruje. I zaraz za nim przychodzi napis. To tyle tych dodatków na zakończenie.

A teraz „kłaniam się Tobie, Przedwieczny Boże”, a kłaniając się Tobie, który jesteś, Tobie, który jesteś Ojcem, Synem, Duchem Świętym, razem z wszystkimi zgromadzonymi proszę Cię o błogosławieństwo na dalsze drogi tego Kościoła na ziemi koszalińskiej i na całej ziemi polskiej, na dalsze drogi tego narodu, a także tego pielgrzyma, który przybył, ażeby jeszcze raz odwiedzić swoich rodaków.

SPIS TREŚCI

Jesteśmy Mu to winni..... 3

Jan Paweł II

Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną!	7
Nie będziesz brał Imienia Pana Boga twego nadaremno.....	15
Pamiętaj, abyś dzień święty święcił	23
Czcij ojca swego i matkę swoją	33
Nie zabijaj	45
Nie cudzołóż	55
Nie kradnij.....	65
Nie mów fałszywego świadectwa... ..	77
Nie pożądaj żony bliźniego swego	89
Nie pożądaj rzeczy bliźniego swego.....	99
Przykazanie miłości	107

ks. Edward Staniek

Bogactwo homilii o Dekalogu	119
Przykazanie I.....	127
Przykazanie II	133

SPIS TREŚCI

Przykazanie III.....	139
Przykazanie IV.....	143
Przykazanie V.....	149
Przykazanie VI.....	153
Przykazanie VII.....	157
Przykazanie VIII.....	161
Przykazanie IX.....	165
Przykazanie X.....	169
Przykazanie miłości	173

